

CZU 81`276.6:663.2

**UNELE OBSERVAȚII DESPRE LEXICUL VINICOL ÎN
LIMBAJUL ACTUAL**

Nicolina MUNTEAN

doctorandă

Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți

Abstract: Wine terminology represents a vast field that is continuously developing. The variety of this terminology is determined by the importance of vine growing and winemaking in the Republic of Moldova. Since the term "wine" comes from the Latin "vinum", we observe common roots of the word in Fr. "vin",

It. "vino", En. "wine", Ger. "Wein". And the wine lexicon enriches the current language with an astonishing variety of terms, either technical, such as: "thermoregulation" or "cryoconcentration", or of foreign origin, for example: "fine wine" or "flying winemaker". On the other hand, we observe the appearance of metaphors based on analogies of form (weight, etc.), flavor (spicy, fruity, refined, etc.), character (soft, swirly, etc.), space (Italian, French, etc.) etc. The present article could be analyzed from both perspectives, etymologically and lexically.

Key words: vines, wine, winery, vinification, wine maker, wine terminology

1. *Din istoria cercetării definițiilor*

Cercetarea noastră este determinată, întâi de toate, de faptul că terminologia vinicolă nu s-a bucurat de o cercetare profundă în Republica Moldova. Aceasta, pe de o parte, iar, pe de altă parte, trebuie să menționăm că necesitatea examinării este dictată nu doar de existența fenomenului ca atare, dar și de rolul deosebit al vinului în istoria, agricultura și viticultura Republicii Moldova. Dimitrie Cantemir, în „Descrierea Moldovei”, remarcă plantațiile de viță de vie ca una dintre cele mai mari bogății ale pământului Moldovei în capitolul „Despre câmpiile și pădurile Moldovei”. Terminologia vinului poartă astfel urmele și amprentele istoriei și constituie un fel de „terminologie culturală” sau altfel numită „etnoterminologie”. Vinul Moldovei a fost mereu descris în legende, mituri și povești. Nu întâmplător egida brandului vinicol țării noastre este: „Vinul Moldovei. O legendă vie”.

Drept bază metodologică ne-au servit, întâi de toate, ideile și observațiile cercetătorilor care s-au pronunțat direct pe marginea lexicului vinicol: Peter Blumenthal, Stela Spînu, Chienwen Tsai, Eric Glatre, Kilien Stengel, Maria Trofim, Odile Challe etc.

2. *Lexicul specializat*

Lumea vinului are un limbaj propriu, folosit spre a descrie caracteristicile unui vin sau sintagme pe care cunoscătorii le utilizează pentru a exprima diferite aspecte din industria vinului. Fie că sunt vinificatori, critici profesioniști, degustători experți, oenologi sau „connosseurs”, aceștia folosesc adesea un vocabular specific, iar descrierile verbale ale gustului vinului nu sunt întotdeauna ușor de înțeles pentru un amator de vinuri începător. Pentru a avea „savoir-déguster” (cunoașterea termenilor specifici etc.) și pentru a participa activ la degustare și la discuții despre vinuri, revenim la terminologia vinicolă.

Varietatea acestei terminologii este determinată de importanța creșterii viței-de-vie și vinificației în Republica Moldova. Dezvoltarea ramurii vinicole determină utilizarea unui lexic nou și bogat în cadrul terminologiei soiurilor de viță-de-vie, vinuri autohtone și vinării vestite din Republica Moldova. Nu este lipsit interesul nostru să comparăm definițiile prezente în diferite dicționare și cărți specializate a lexicului vinicol:

vin s.n. (sorturi) Pl. vinuri - băutură alcoolică (de 7-16%) obținută prin fermentarea mustului de struguri. (DEX, 2009).

vinărie (rar) s. f., art. *vinăria*, g.-

d. art. *vinăriei*; pl. *vinării*, art. *Vinăriile* (DOOM, 2010)

vinărie, *vinării*, s. f. (Rar) Pivniță în care se păstrează (și se vinde) vinul; depozit de vin. – vin + suf. *-ărie*. (DEX, 2009)

vinărit s. n., pl. *Vinărițiuri* (DOOM, 2010)

vinicoladj. m., pl. *vinicoli*; f. *vinicolă*, pl. *Vinicole* (DOOM, 2010)

vinicol, -ă, *vinicoli*, -e, adj. Privitor la vii și la producția vinului, care aparține viilor și producției de vinuri. – Din fr. vinicole, it. vinicolo. (DEX, 2009)

vinifica (a) vb., ind. prez. 3 *vinifică* (DOOM, 2010)

vinifica A supune mustul de struguri procesului de prelucrare care îl preface în vin, a face operațiile necesare obținerii vinului din struguri. (DEX, 2009)

vinificare s. f., g.-d. art. *vinificării*; pl. *Vinificări* (DOOM, 2010)

vinificare Acțiunea de a *vinifica* și rezultatul ei. (DEX, 2009)

vinificator s. m., pl. *Vinificatori* (DOOM, 2010)

vinificator Persoană specializată în operațiile de vinificare. (DEX, 2009)

vinificație (-ți-e) s. f., art. *vinificația* (-ți-a), g.-

d. art. *vinificației*; pl. *vinificații*, art. *vinificațiile* (-ți-i-) (DOOM, 2010)

vinificație Ansamblul operațiilor de obținere, ameliorare și conservare a vinurilor. (DEX, 2009)

vinîșor s. n. (DOOM, 2010)

vinîșor (*popular, familiar*) Diminutiv al lui *vin*; vin bun. (DEX, 2009)

Ne rezumăm la câteva definiții în comunicarea actuală, dar suntem conștienți de faptul că lista poate fi extinsă.

3. Etimologia lexicului vinicol

Cercetarea stratului lexical a ramurii vinicole impune studierea

particularităților structurale și semantice, modul de funcționare și manifestare, aspectului etimologic și onomasiologic în vederea stabilirii originii termenilor. Important este să menționăm funcționarea terminologiei viticole în limba română, dar și în contextul internaționalizării terminologiei viticole.

Totodată, interesul nostru sporit este pentru a compara termenii din limba română și alte limbi.

Nr.	Limba română (Sursa DOOM 2010, p. 845-846)	Limba franceză Dicționar român francez, 2009	Limba italiană Dicționar român italian, 2012	Limba engleză (Sursa Dicționar român englez, 2009)	Limba germană (Sursa Dicționar român german, 2008)
1.	vin s.n.	vin s.m	vino s.m.	wine	Wein s.m.
2.	vinărie s.f.	domaine viticole s.m.	cantina s.f.	winery	Winzerei s.f. Weinbetrieb s.m.
3.	vinărit s.n.	-	-	wine making	-
4.	vinicol adj.	-	-	wine making	-
5.	vinifica (a) vb.	-	-	make wine, vinify	-
6.	vinificator s.m.	vinificateur vigneron s.m.	viticultore s.m.	viniculturist, wine maker	Winzer s.m.
7.	vinificație s.f.	vinification s.f.		vinification	-
8.	vinisor s.m.	-	-	Young wine	-

E lesne să afirmăm că „vinul” provine din limba latină (vinum), de aceea în limbile menționate mai sus avem rădăcini comune sau exprimare identică a cuvântului (fr. Vin, it. Vino, en. Wine, ger. Wein).

Atât soiurile de struguri, cât și varietățile de vinuri identificate și cele selectate din dicționare terminologice, ghiduri turistice, cărți de specialitate etc. vor fi interpretate în cadrul cercetării noastre ulterioare atât în plan sincron, cât și diacronic, urmărind astfel dinamica vocabularului viticol în diferite limbi. Firește, soiurile de vin, preiau terminologia în funcție de

materia produsului, de exemplu:

„Sauvignon, s.n. (pron.: sovinion) (engl. Sauvignon, fr. Sauvignon, rus. Совиньон) Vin fin, demisec, de calitate superioară, produs din struguri (cilindrici, având boabele verzui, îndesate, ușor transparente) ai unui soi de viță-de-vie, originar din Franța cu aceeași denumire” (Ungureanu 2014, p. 187).

„Merlot, s.n. (pron.: merlo) (engl. Merlot, fr. Merlot, rus. Мерло) Vin roșu superior produs din strugurii (cilindrici, cu bobul negru, rotund și mic) ai unui soi de viță-de-vie de origine franceză, cu aceeași nume” (*ibidem*, p. 186).

Observăm că denumirea predomină în toate limbile menționate de autoare, totodată în limba rusă este exclusă terminația *-t* în denumirea vinului. Lexicul, atât sub forma sa orală sau scrisă, este supus permanent procesului de modernizare, precum am observat în exemplele de mai sus. De exemplu, explicațiile termenilor de mai jos par să fie relevante în contextul cercetării vinicole. În cărțile de specialitate se folosesc pe scară largă termeni tehnici precum „termoreglare” sau „crioconcentrare”, dar și anglicisme precum „fine wine” este un termen relativ străin pieței românești, traducerea lui fiind „vin bun” sau „vin foarte bun” sau „flying winemaker” este un oenolog/vinificator care călătorește frecvent în toată lumea, controlând producția din mai multe podgorii, aflate la mare distanță unele de altele. Formarea termenilor poate avea loc prin transferul sau restricționarea semantică a unei unități lingvistice existente în limba uzuală sau prin inventarea unei noi unități (Challe 2002, p. 73-74). Termenii utilizați de specialiști fac referire, pe de-o parte, la categoria vinului, pe de altă parte, la tehnologia vinului, precum „fermentarea completă” este aceea neîntreruptă artificial, care duce la epuizarea completă a zaharurilor și, implicit, la producerea de vinuri seci.

Mijloacele de îmbogățire a lexicului vinicol în limbajul actual este axat nu doar pe studiul și descrierea mijloacelor externe de formare, dar și interne. Ele derivă în mare parte din metafore bazate pe analogii de formă (greutate etc.), aromă (a florilor ca floral, a fructelor ca zmeura etc.), corp uman (cărnos etc.), caracter (moale etc.), vorbire (mut etc.), spațiu (italian etc.) ș.a. Dacă e să elucidăm formarea lexicului vinicol, atunci menționăm următoarele: pe de o parte, adăugând sufixul „-at” la substantive obținem adjective care denotă un vin cu aroma unor fructe sau flori (condimentat,

fructat, rafinat, florat, aromat). Alte exemple the termeni vinicoli care denotă aroma și mirosul, sunt bazate pe substantive: măr, smochine, tabac, ciocolată, vanilie etc., dar acești termeni sunt folosiți conform structurii: aromă/ miros/ nuanță de + substantiv (aromă de trandafir, gust de vanilie). Pe de altă parte, cel mai des limba română se îmbogățește cu termeni vinicoli utilizând metoda semantică. Evident aceasta este subiectivă, poate conține figuri de stil și variază în funcție de cultură. Un exemplu elocvent ar servi încărcătura emoțională pe care o au descriptorii în limba română (miros de coajă de pâine scoasă din cuptor, aromă de flori de câmp), și descriptorii mai îndrăzneți în limba engleză (un vin sexy, timid sau chiar intelectual) (Cugut, 2013, p.132).

În concluzie, putem afirma că terminologia vinicolă reprezintă un domeniu vast de cunoștințe și ar putea fi analizat din mai multe puncte de vedere, de exemplu atât etimologic, cât și lexical. E cazul să cităm că „nu doar ce s-a spus până acum, ci tot ce s-a spus, în egală măsură cu ce se poate spune de acum încolo” (Coșeriu, 1994, p.26). Prezenta comunicare este doar un prim pas în cercetarea noastră în calitate de doctorandă, iar ulterior lucrarea va servi drept instrument de lucru esențial pentru cercetători, viticultori, oenologi, jurnaliști, somelieri, ghizi de turism, istorici etc., dar și pentru aprecierea, publicitatea și recunoașterea calității vinicole din Republica Moldova.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

- BLUMENTHAL, Peter. Die Linguistik des Weingeschmacks ein deutsch-französischer Sprachvergleich. In: *Zeitschrift für französische Sprache und Literatur*, 1979, Bd. 89, H. 2, p. 97-129.
- CHALLE, Odile. *Enseigner le français de spécialité*. Paris, Editore Economica, 2002.
- CLOUTIER, Martine. Tropes et termes : le vocabulaire de la dégustation du vin. In: *Meta*. 39 (4), p. 662-675.
- COȘERIU, Eugen. Prelegeri și conferințe. In: *Anuar de lingvistică și istorie literară, t. XXXIII, 1992 – 1993. Seria A. Lingvistică*. Iași, 1994.
- CUGUT, Cristina. *Contrastive Analysis of Wine Terminology*. Universitatea de Stat din Moldova, 2013, p.131-135.
- GLATRE, Eric. *Lexique multilingue de la vigne et du vin. Français, anglais, espagnol, allemand, portugais, italien*. Dunod, Edicion Kindle, 2019.
- OFICIUL NAȚIONAL AL VIEI ȘI VINULUI. [online] <https://wineofmoldova.com/ro/> [citat 06.12.2022]

UNGUREANU, Elena. *Dicționar tematic ilustrat (Locuința, Alimentația, Vestimentația, Îngrijirea corpului)*. Chișinău, Editura Arc, 2014, p. 272.

SPÎNU, Stela. *Terminologia vitivinicolă în graiurile românești*. Academia de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Filologie. Chișinău, Editura Magna-Princeps SRL, 2008.

STENGEL, Kilien. *Le vin est bon: affirmation convenue ou déduite?* [online] <https://preo.u-bourgogne.fr/territoiresduvin/index.php?id=1755> [citât 10.11.2021]

TROFIM, Maria. Caracterul nonarbitrar în terminologia viti-vinicolă. În: *Limba română*, 2007, nr. 1-3 [online] <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=913> [citât 18.11.2021]

TSAI, Chienwen. La langue spécialisée du vin : étude comparative de comptes rendus de dégustation. In: *Revue française de linguistique appliquée*, 2014, Vol. XIX, p. 117-131.